

DEJSTVA O MADŽARSKI

MINISTRSTVO ZA ZUNANJE ZADEVE BUDIMPEŠTA

Št. 2002/1

Zakon o Madžarih, ki živijo v sosednjih državah: interesi in cilji

Madžarski Parlament je pri sprejetju zakona LXII. iz leta 2001 o Madžarih, ki živijo v sosednjih državah, vodil cilj, da Madžarom, ki živijo v sosednjih državah, pomaga ohraniti njihovo jezikovno in kulturno identiteto v državi, kjer imajo svoje bivališče.

Cilj madžarske vlade je, da Madžari, ki živijo v sosednjih državah, svojo blaginjo najdejo v svoji rojstni deželi. Po podatkih pred nedavnim opravljene merodajne raziskave javnega mnenja pa se četrtnina zamejskih Madžarov ubada z mislijo preselitve na Madžarsko.

Nastanek in uspešno izvajanje zakona o ugodnostih bo lahko pozitivno vplival na razmere za ostajanja Madžarov v njihovi rojstni deželi, in v tem primeru bi se namen preselitve na Madžarsko močno zmanjšal. Zakon služi ohranjanju narodne identitete zamejskih Madžarov, poleg tega pa pomaga pri njihovem vključevanju v politični in družbeni sistem države, katerih državljani so.

S sprejetjem tega zakona želi Madžarska prispevati k temeljnim evropskim vrednotam, k ohranjanju in razvoju kulturne raznolikosti.

Zakon o ugodnostih začne veljati s 1. januarjem 2002.

ZALEDJE ZAKONA

Zgodovina XX. stoletja je povzročila, da je postal madžarski narod eden najbolj "razpršenih" narodov na svetu. Zaradi mirovnih pogodb, s katerimi sta se končali dve svetovni vojni, zaradi diktatur levice in desnice, zaradi revolucije 1956. leta je blizu tri

in pol milijona Madžarov v Karpatskem bazenu bilo prisiljenih v usodo manjšine v svoji izvorni rojstni deželi, poldrugi milijon pa v diasporo. Avstro-ogrska monarhija je kot poraženka I. svetovne vojne razpadla, zaradi Trianonske mirovne pogodbe (1920) je tisočletna, zgodovinska Madžarska izgubila dve tretjini svojega prejšnjega

ozemlja, ena tretjina njenih prebivalcev madžarske narodnosti pa je prešla pod nadoblast sosednjih držav in postali narodna manjšina, ne da bi pri tem zapustili svojo rojstno deželo.

Zaščita vseh narodnih manjšin je za Republiko Madžarsko izjemnega pomena. Zaradi svoje zemljepisne lege in v teku svoje burne zgodovine si je Madžarska pridobila velike izkušnje pri urejanju težav manjšin, ne glede na to, ali so živele zunaj ali znotraj njenih meja.

Te skupnosti so v madžarski zgodovini vedno imele poudarjeno vlogo in so s kulturnega, civilizacijskega in gospodarskega vidika prispevale k razvoju države. Ohranjanje kulturne raznolikosti je bilo za madžarsko družbo vedno pomembno. Madžarska je bila v svoji tisočletni zgodovini vedno država, ki je sprejemala, in kjer so prihajajoči iz regije našli svoj novi dom.

Madžarska je leta 1993 sprejela sodoben in napreden manjšinski zakon, ki je omogočil vzpostavitev manjšinskih samouprav, kulturnih avtonomij znotraj države, in sprejela državotvorni značaj manjšin in njihovo prosto izbiro identitete. Madžarska smatra za naravno, da so narodnosti, ki živijo na njenem ozemlju, deležne pomoči svojih matičnih držav.

V skladu s tem zagotavlja zakon, ki ga je Parlament leta 2001 sprejel z veliko večino,

takšne oblike pomoči zamejskim madžarskim manjšinam, ki so v skladu z mednarodnimi normami in evropsko prakso.

Madžarska, kot je že večkrat poudarila, ne želi prevzeti odgovornosti za področje zaščite manjšin, ki jo ima država na podlagi državljanstva.

Novi zakon ima tudi stabilizacijski učinek, saj prispeva k zaščiti identitete zamejskih manjšin, k blaginji v njihovi rojstni deželi in preprečitvi velikega migracijskega vala.

KONZULTACIJE O ZAKONU

Zakon se je pripravljaval ob najcelovitejšem vpogledu domače in mednarodne javnosti. Madžarska vlada je pred sprejetjem zakona v Parlamentu tekoče in redno informirala zadevne države o konceptu, vsebini in ciljnih osnutka zakona in upoštevala njihova stališča. Tako na primer je prav na pripombo Romunije iz zakona črtala pomoč gospodarskim družbam. Madžarska vlada opravlja redne konzultacije tudi o uporabi zakona in skupaj z zadevnimi državami ocenjuje izkušnje. Temu gre zahvala, da je bil začetek veljavnosti zakona brez motenj in ob soglasju zadevnih sosednjih držav. Posebno pomembno je, da je Romunija, država, kjer ima prebivališče največja madžarska skupnost, svoje soglasje zapisala tudi v posebni izjavi predsednika vlade. V njej so določili pomembne elemente izvajanja zakona, na primer pogoje delovanja informacijskih pisarn, vidik enake obravnave romunskih delavcev in omejitev izdaje izkaznic za družinske člane v Romuniji. Prav tako je pomembno, da ima madžarska vlada tudi s Slovaško redne konzultacije o podrobnostih izvajanja zakona.

NAJPOMEMBNEJŠI ELEMENTI ZAKONA

Zakon se nanaša na osebe, ki so se opredelile za pripadnike madžarske narodnosti in imajo svoje prebivališče v Republiki Hrvaški, Zvezni republiki Jugoslaviji, Romuniji, Republiki Sloveniji, Republiki Slovaški ali Ukrajini, in ki niso madžarski

državljeni, vendar svojega madžarskega državljanstva niso izgubili s prostovoljno odpovedjo, in nimajo dovoljenja, ki bi jim zagotavljalo pravico do stalnega prebivanja na Madžarskem.

Osebe, za katere velja ta zakon, imajo na področju kulture na Madžarskem enake pravice kakor madžarski državljani.

Te osebe so na Madžarskem deležne ugodnosti pri potovanju v notranjem krajevnem in medkrajevnem javnem potniškem prometu.

Mladi zamejski Madžari se v Republiki Madžarski lahko udeležujejo univerzitetnega in visokošolskega študija v številu, ki se določi letno.

Zamejski madžarski učitelj, ki poučuje v madžarskem učnem jeziku, se lahko udeležuje rednega izpopolnjevanja na Madžarskem.

Vzgojne-izobraževalne pomoči so lahko deležni starši, ki v svojem gospodinjstvu vzgajajo najmanj dva mladoletna otroka in so ti otroci v kraju svojega prebivališča deležni vzgoje ali izobraževanja v madžarskem jeziku.

Oseba, za katero velja ta zakon, se na ozemlju Republike Madžarske še naprej lahko zaposluje na podlagi dovoljenja za delo, vendar se ji dovoljenje izda za dobo treh mesecev v vsakem koledarskem letu in sicer brez analize stanja na trgu delovne sile.

Republika Madžarska podpira krajevne civilne organizacije, ki pomagajo pri uresničevanju ciljev madžarskih narodnih skupnosti v sosednjih državah.

Pravico do koriščenja ugodnosti in pomoči zagotavlja "Madžarska izkaznica" oziroma "Madžarska izkaznica za sorodnika".

IZJEMA

Pri parlamentarni obravnavi osnutka zakona je madžarska vlada izvzela Avstrijo iz območne veljavnosti zakona, kajti ugodnosti bi se nanašale na vsega okrog 10 odstotkov madžarske manjšine v Avstriji, na tisto, ki živi na Gradiščanskem.

Del preostalih 90 odstotkov v Avstriji živečih Madžarov namreč svojega državljanstva kot emigranti

niso izgubili, madžarski državljani pa ne morejo koristiti ugodnosti, ki jih zagotavlja zakon. Drugi del pa se je svojega madžarskega državljanstva odrekel prostovoljno, na podlagi lastne odločitve, zato ne morejo biti deležni ugodnosti. Precejšnje število Madžarov pa se je v Avstrijo preselilo iz drugih držav tega območja. Zaradi tega specifičnega položaja ne bi bilo zaželeno delati razlik med različnimi skupinami, ki se v Avstriji opredeljujejo za osebe z madžarsko identiteto.

ZAKON TER PRAVO IN PRAKSA EVROPSKE ZAŠČITE MANJŠIN

Zakon je v celoti usklajen s sporazumom o pridružitvi med Madžarsko in Evropsko unijo. Madžarska izpolnjuje svoje bodoče evropske integracijske obveznosti, zakon izvaja v skladu s pristopno pogodbo in predpisi Unije.

Zakon je usklajen z evropskimi zakonodajnimi tendencami. Z ugodnim tretmajem pripadnikov kulturnih skupnosti oziroma jezikovnih ali narodnih manjšin, ki živijo zunaj meja matične države, zagotavlja zaščito in negovanje identitete.

Zakon upošteva regulative Evropske unije v zvezi s podpiranjem manjšinske identitete, kakor tudi obstoječe regionalne primere in primere iz Evropske Unije:

V **Grčiji** uredba št. 4000/3/10 omogoča izstavitev "Specialne osebne izkaznice" albanskim državljanom grškega rodu, ki imetnikom zagotavlja pravico do stalnega prebivanja in zaposlitve v Grčiji.

Na **Slovaškem** na podlagi zakona št. 70/1997 o Slovakah zunaj njihove domovine lahko osebe, ki nimajo slovaškega državljanstva, a so slovaške narodnosti, dobijo "izkaznico za Slovake zunaj domovine". Izkaznica na ozemlju Slovaške – med drugim – zagotavlja pravico do vstopanja v državo, zaposlovanja, naturalizacije in ugodnosti pri izobraževanju.

V **Bolgariji** v smislu zakona št. 30/2000 o Bolgarih, ki živijo zunaj meja Republike Bolgarije, zagotavlja bolgarska država "Bolgarom, ki živijo v

tujini" učbenike, učna sredstva, kulturne publikacije in pomoč njihovim organizacijam, če je dejavnost usmerjena na ohranjanje kulture v bolgarskem maternem jeziku in verske tradicije. Poleg tega Republika Bolgarija zagotavlja "Bolgarom, ki živijo v tujini" razne ugodnosti, na primer ugodnosti pri izobraževanju in zaposlovanju.

V **Romuniji** je v skladu z zakonom št. 1998/150 o "Nudenju pomoči romunskim skupnostim v širnem svetu" ustanovljen poseben proračunski sklad za financiranje izobraževalnih, kulturnih, mladinskih in socialnih programov kot pomoč romunskim skupnostim, ki živijo na ozemlju drugih držav. Pomoč, ki jo zagotavlja zakon, se lahko koristi tudi na ozemlju tujih držav.

ZAKON NIMA VELJAVNOSTI ZUNAJ OZEMLJA

Ugodnosti, ki jih zakon nudi zamejskim Madžarom na podlagi subjektivne pravice, se zagotavljajo nedvoumno in izključno na ozemlju Republike Madžarske. Torej zakon, ki

obravna Madžare v sosednjih državah, nima veljavnosti zunaj ozemlja. Pri izvajanju zakona madžarski organi ne izvajajo nobene državoupravne dejavnosti na ozemlju sosednjih držav.

Namen tako vlade Republike Madžarske kakor tudi vlad sosednjih držav je, da zakoni naj ne bi veljali zunaj ozemlja, torej se na zadržke v zvezi s tem lahko najde primerna rešitev ob vzajemni politični volji.

Izvajanje zakona je v celoti v skladu s pravnim redom sosednjih držav, in nima nasprotnih učinkov ali posledic.

POROČILO BENEŠKE KOMISIJE SVETA EVROPE

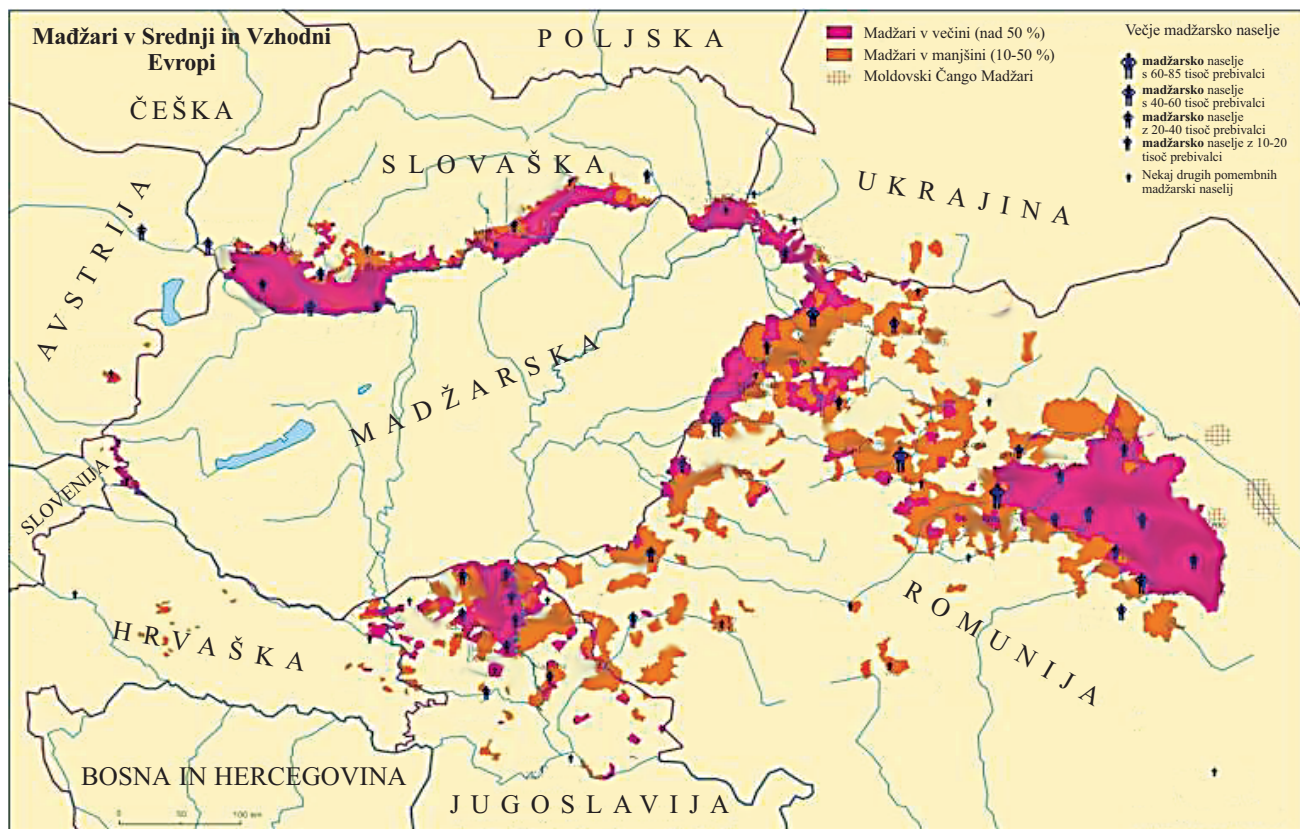
Poročilo Beneške komisije Sveta Evrope z dne 19. oktobra 2001 je potrdilo upravičenost madžarskega zakona: "Država lahko izda pravne akte, ki se nanašajo na tuje državljane, če se njihov vpliv uveljavlja znotraj njenih meja."

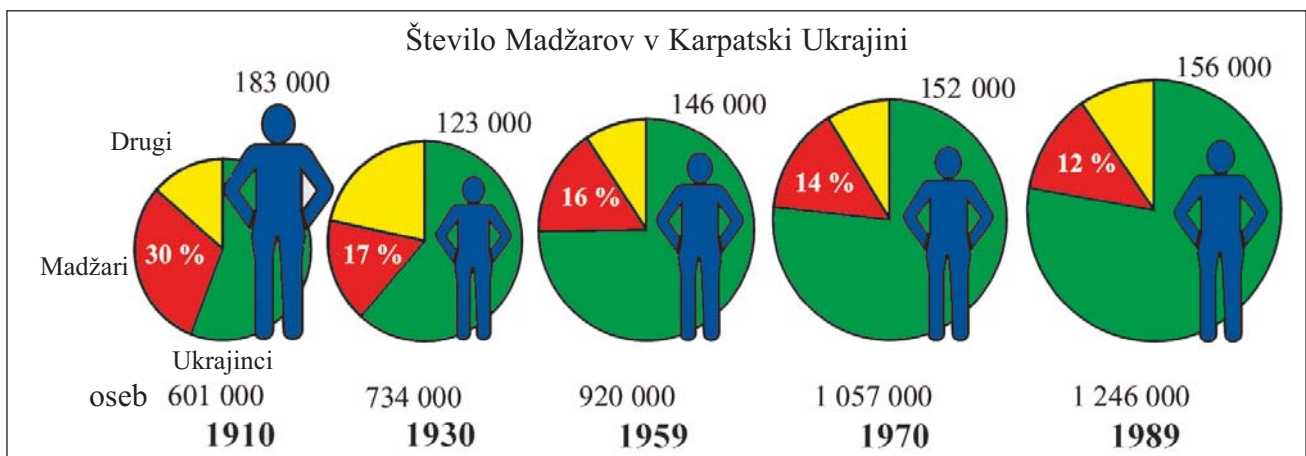
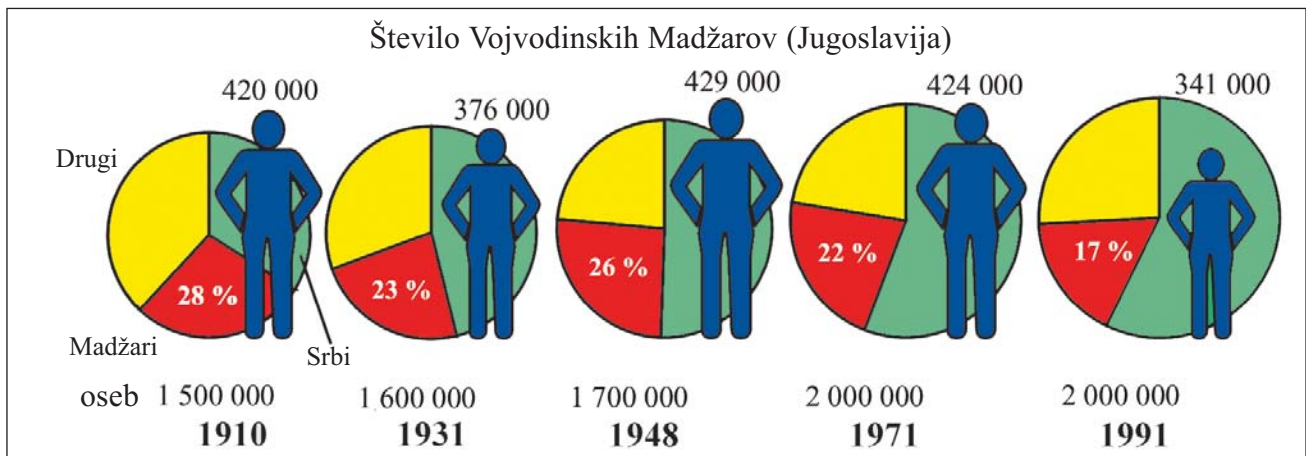
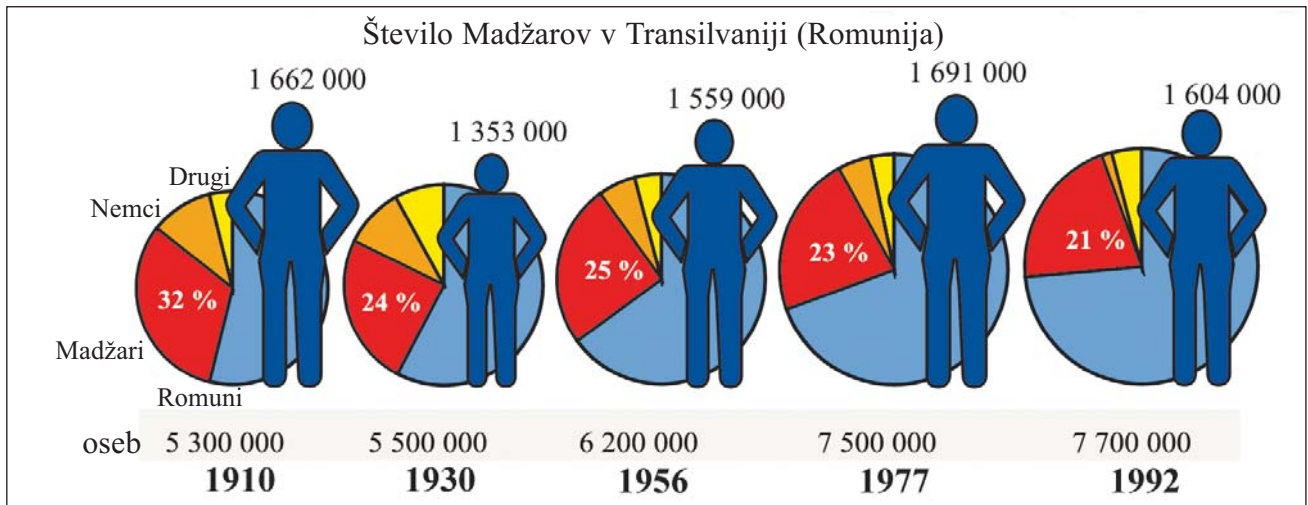
Mednarodna pravna analiza je zajela podobne predpise devetih držav, med njimi tri države članice EU, in je iz zakonov držav Italije, Avstrije,

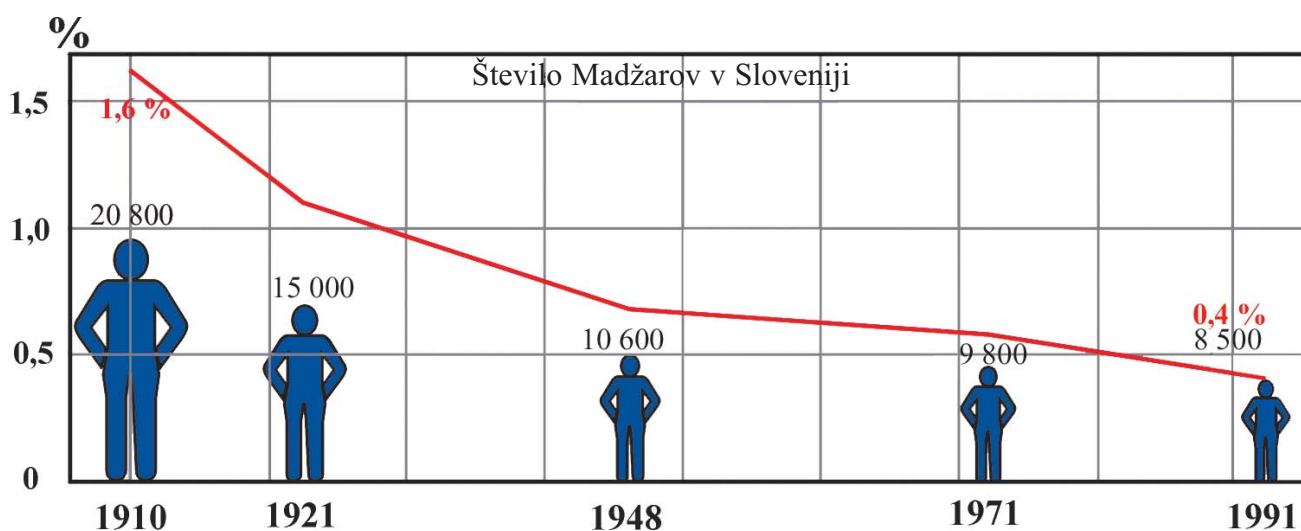
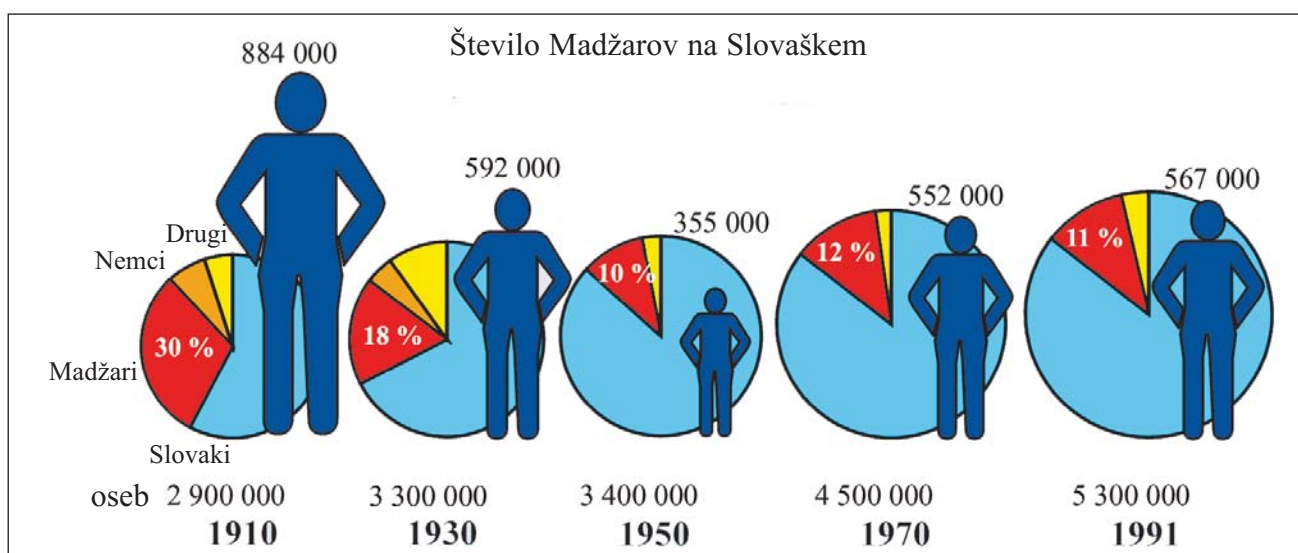
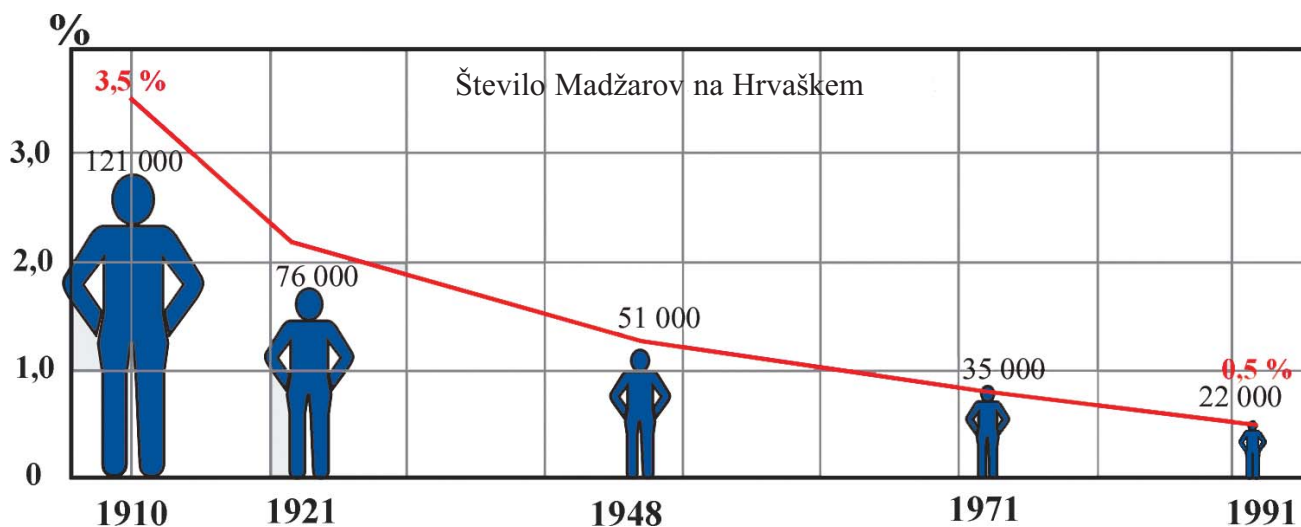
Grčije, Romunije, Slovaške, Bolgarije, Slovenije, Rusije in Madžarske o njihovih zamejskih manjšinah povzela splošne ugotovitve. V dokumentu je ugotovljeno: "Za zaščito manjšin je v prvi vrsti odgovorna država po kraju njihovega prebivališča. Komisija je hkrati vzela na znanje, da imajo tudi matične države svojo vlogo pri zaščiti in ohranjanju manjšin, z namenom, da skrbijo za njihovo tesno jezikovno in kulturno povezovanje. Evropa se je razvijala kot kulturna celota, katere temelj je raznolikost med seboj prepletenih jezikovnih in kulturnih tradicij; kulturna raznovrstnost pomeni bogastvo, sprejemanje tega bogastva pa je predpogoj za mir in stabilnost v Evropi."

Madžarska pri izvajanju zakona XLII o Madžarih, ki živijo v sosednjih državah upošteva priporočila, ki jih je zapisala Beneška komisija v svojem poročilu z dne 19. oktobra 2001 in jim dobronamerno sledi.

Celotno besedilo dokumenta lahko najdete na spletni strani Ministrstva za zunanje zadeve Republike Madžarske www.kum.hu

Tabele je na podlagi uradnih podatkov popisa prebivalcev pripravil: dr. László Sebők, hungarolog, sodelavec Instituta Teleki.

Zakon LXII. iz leta 2001

o Madžarih v sosednjih državah *

* Parlament je zakon sprejel na svoji seji 19. junija 2001

Parlament je

- zaradi uveljavljanja odgovornosti Republike Madžarske do zamejskih Madžarov, ki je opredeljena v (3). odstavku 6. člena Ustave, z namenom pospešitve negovanja in razvijanja njihovega vsestranskega sodelovanja z Madžarsko,
- upošteva evropska integracijska prizadevanja Republike Madžarske in temeljna načela mednarodnih organizacij, predvsem Sveta Evrope in Evropske unije v zvezi s spoštovanjem človekovih pravic in zaščite manjšinskih pravic,
- glede na splošno sprejete mednarodne pravne predpise in obveznosti mednarodnega prava, ki jih je prevzela Republika Madžarska,
- glede na razvoj dvostranskih in multilateralnih dobrososedskih odnosov in regionalnega sodelovanja znotraj območja Srednje Evrope ter krepitev stabilizacijske vloge Madžarske,
- zaradi zagotavljanja pripadnosti Madžarom v sosednjih državah k enotnemu madžarskemu narodu, blaginje v njihovi domovini in narodne identitete,
- na pobudo in predlog Madžarske stalne konference, kot usklajevalnega telesa, ki deluje za ohranjanje in krepitev narodne identitete madžarskih skupnosti v sosednjih državah,
- ne da bi posegal v ugodnosti in subvencije, ki jih pripadnikom madžarske narodnosti, ki živijo zunaj meja Madžarske v drugih delih sveta, že zagotavljajo predpisi, sprejel naslednji zakon:

I. POGLAVJE SPLOŠNA DOLOČILA

Veljavnost zakona

1. člen

- (1) Zakon se nanaša na osebe, ki niso madžarski državljani, a so se opredelili za pripadnike madžarske narodnosti, z bivališčem v Republiki Hrvaški, Zvezni republiki Jugoslaviji, Romuniji, Republiki Sloveniji, Republiki Slovaški in Ukrajini, ki
- a) svojega madžarskega državljanstva niso izgubili s prostovoljno odpovedjo,
  - b) nimajo dovoljenja, ki bi jim zagotavljalo pravico do stalnega bivanja na Madžarskem.
- (2) Veljavnost tega zakona zajema zakonca, ki živi skupaj z osebo iz (1). odstavka in mladoletne otroke, ki se vzgajajo v njunem skupnem gospodinjstvu tudi v primeru, če sicer niso madžarske narodnosti.

(3) Veljavnost tega zakona zajema tudi sodelovanje z organizacijami iz 13., 17., 18. in 25. člena oziroma njihovo podpiranje.

2. člen

- (1) Oseba, za katero velja ta zakon, je na ozemlju Republike Madžarske oziroma v kraju svojega bivanja v sosednji državi, ob pogojih iz tega zakona, deležna ugodnosti in subvencij na podlagi izkaznice iz 19. člena.
- (2) Določbe zakona se uporabljajo tako, da se ne kršijo obveznosti, ki jih je Republika Madžarska prevzela z mednarodnimi pogodbami.
- (3) Ugodnosti in možnosti za pridobitev subvencij iz tega zakona ne posegajo v ugodnosti in možnosti pridobitve subvencij, ki so pripadnikom madžarske narodnosti, ki živijo kjerkoli v drugih predelih sveta in ki nimajo madžarskega državljanstva, že zagotovljene v skladu z veljavnimi predpisi.

3. člen

Republika Madžarska zaradi

- a) zagotavljanja rednega sodelovanja,
  - b) omogočanja pridobitve ugodnosti in subvencij iz tega zakona,
  - c) nemotenega kulturnega, gospodarskega in družinskega povezovanja,
  - d) uveljavljanja prostega pretoka oseb in idej
- zagotavlja osebam, za katere velja ta zakon, upošteva obveznosti iz mednarodnega prava, najugodnejšo obravnavo v danih pogojih glede vstopanja na ozemlje Madžarske in bivanja na njem.

II. POGLAVJE

UGODNOSTI IN SUBVENCIJE, KI SI JIH LAHKO PRIDOBIMO OSEBE, ZA KATERE VELJA TA ZAKON

Kultura in znanost

4. člen

- (1) Osebe, za katere velja ta zakon, imajo na Madžarskem na področju kulture enake pravice, kakor madžarski državljani. V skladu s tem jim Republika Madžarska zagotavlja predvsem:
- a) pravico do uporabe kulturnih ustanov in možnosti uporabe njihovih storitev,
  - b) dostop do javnih kulturnih dobrin in raziskovanje,

- c) dostop do kulturnih vrednot in dokumentov v zvezi z njimi,
- d) raziskave arhivskega gradiva, ki vsebuje zaščitene osebne podatke, v znanstvene namene, v kolikor je sosednja država, v kateri ima zamejski Madžar stalno bivališče, podpisnica mednarodnega sporazuma o zaščiti osebnih podatkov*.

* *Zakon VI. iz leta 1998 o razglasitvi Sporazuma o zaščiti posameznikov po računalniški obdelavi osebnih podatkov, ki je bil podpisan 28. januarja 1981 v Strasbourgu.*

(2) Oseba, za katero velja ta zakon, je upravičena do storitev vseh javnih knjižnic, ki jih vzdržuje država, in ima pravico do naslednjih brezplačnih osnovnih storitev:

- a) obisk knjižnice,
- b) uporaba delov zbirk, ki jih določi knjižnica, v prostorih knjižnice,
- c) uporaba sredstev za informiranje o knjižničnem fondu,
- d) informacije o storitvah knjižnice in knjižničnega sistema,
- e) v primeru vpisa pa izposoja tiskanih knjižničnih dokumentov v skladu s pogoji, ki jih določi knjižnica v svojem pravilniku o uporabi.

(3) Druge ugodnosti, do katerih imajo pravico osebe, za katere velja ta zakon, v zvezi z uporabo storitev muzejskih in kulturnih ustanov, ki jih vzdržuje država, vsebuje poseben predpis.

5. člen

Znanstveniki - Madžari, za katere velja ta zakon, so lahko zunanji člani Madžarske akademije znanosti oziroma člani njenih teles.

Odlikovanja in štipendije

6. člen

(1) Republika Madžarska zagotavlja možnost, da osebe, za katere velja ta zakon, prejmejo kot priznanje za svoje pomembno, zgledno delo, ki je v korist madžarskega življa, za razvijanje madžarskih in splošnih človeških vrednot, državna odlikovanja Republike Madžarske oziroma naslove, nagrade in diplome, ki jih podeljujejo ministri.

(2) Pri določanju pogojev za pridobitev državnih štipendij je treba osebam, za katere velja ta zakon, zagotoviti možnosti za pridobitev štipendij.

Socialno zavarovanje in zdravstvene storitve

7. člen

(1) V okviru delovnega razmerja na podlagi določil 15. člena mora oseba, za katero velja ta zakon, ki opravlja

delo na ozemlju Republike Madžarske - če mednarodna pogodba ne določa drugače - plačati znesek, določen v madžarskih predpisih o socialnem zavarovanju, ki ustreza višini prispevka za zdravstveno in pokojninsko zavarovanje, organu, ki je za to določen s posebnim predpisom. Na podlagi tega vplačila si delojemalec pridobi pravico do zdravstvene in pokojninske oskrbe v obsegu, ki ga določa poseben predpis.

(2) Oseba, za katero velja ta zakon, ki ni zavezana plačilu zdravstvenega in pokojninskega prispevka iz (1). odstavka, lahko - pred uporabo zdravstvene storitve - prek razpisa pri javni organizaciji, ki je bila ustanovljena v ta namen - zahteva vračilo stroškov za zdravstvene storitve, ki jih - ob lastnem plačilu stroškov - lahko koristi na Madžarskem.

(3) Oseba, za katero velja ta zakon, je v primeru takojšnje zdravstvene oskrbe na Madžarskem upravičena do oskrbe pod pogoji, ki jih določajo dvostranski sporazumi o socialnem varstvu (socialni politiki).

Ugodnosti pri potovanju

8. člen

(1) Oseba, za katero velja ta zakon, je na Madžarskem upravičena do ugodnosti za potovanje na lokalnih in medkrajevnih sredstvih javnega potniškega prometa, pri potovanju z vlakom pa za prevoz v 2. razredu.

(2) Do neomejenega števila brezplačnega prevoza so upravičeni:

- a) otroci, ki še niso dopolnili 6 let starosti,
- b) osebe, ki so starejše od 65 let.

(3) Do 90 %-ne ugodnosti za potovanje v domačem javnem medkrajevnem prometu so upravičene:

- a) osebe iz (1). odstavka 4-krat letno,
- b) v primeru skupinskega potovanja - enkrat letno - tiste osebe, za katere velja ta zakon, ki so mlajše od 18 let in potujejo v skupini, ki šteje najmanj deset oseb ter dva odrasla spremljevalca, ki potujeta z njimi.

(4) Podrobna pravila glede ugodnosti za potovanje vsebuje poseben predpis.

Izobraževanje

9. člen

(1) Osebe, za katere velja ta zakon, so - v skladu z določili zakona LXXX iz leta 1993 o visokošolskem izobraževanju, ki se nanašajo na madžarske državljane, ob pogojih iz tega člena - upravičene, da se v visokošolskih ustanovah Republike Madžarske udeležujejo:

- a) univerzitetnega, visokošolskega temeljnega izobraževanja,

- b) dopolnilnega temeljnega izobraževanja,
- c) delnega študija,
- d) doktorskega (PhD) in mojstrskega izobraževanja (DLA),
- e) splošnega oziroma usmerjenega usposabljanja,
- f) akreditiranega visokošolskega strokovnega izobraževanja.

(2) Študent, ki se udeležuje rednega izobraževanja iz (1). odstavka, je upravičen do študentskega normativa, ki ga določa zakon LXXX iz leta 1993 o visokošolskem izobraževanju, do finančnih dotacij in pomoči v naravi, kar predstavlja drugi del zagotovil študentom, oziroma do vračila prispevka za zdravstvo po postavkah. Podrobne pogoje teh subvencij in obseg drugih pomoči določi minister za šolstvo s posebnim predpisom.

(3) Osebe, za katere velja ta zakon, lahko študirajo v visokošolskih ustanovah Republike Madžarske v okviru izobraževanja, ki ga financira država, v številu, ki ga letno določi minister za šolstvo.

(4) Za celotno ali delno vračilo stroškov v zvezi z bivanjem in študijem zamejskih študentov na izobraževanju na Madžarskem, ki ga ne financira država, lahko zaprosijo prek razpisa pri javni organizaciji, ustanovljeni v ta namen.

Dijaške ugodnosti

10. člen

(1) Oseba, za katero velja ta zakon, ki je v izobraževalni ustanovi sosednje države v pravnem razmerju učenca in se izobražuje v madžarskem jeziku, ali ki je v kateri koli visokošolski ustanovi v študentskem pravnem razmerju, je upravičena do dijaških ugodnosti, ki jih v okviru predpisov z dijaško izkaznico koristijo madžarski državljani.

(2) Upravičenost do ugodnosti iz (1). odstavka potrjuje v ta namen izdelana priloga izkaznice (19. člen). Podrobna pravila v zvezi s koriščenjem ugodnosti vsebuje poseben predpis.

Izpopolnjevanje zamejskih madžarskih učiteljev

11. člen

(1) Zamejski madžarski učitelji, ki v sosednjih državah poučujejo v madžarskem jeziku (v nadaljevanju: zamejski madžarski učitelji), so upravičeni do udeležbe - v številu, ki ga za vsako leto določi minister za šolstvo - na rednem izpopolnjevanju na Madžarskem in do ugodnosti iz (2). odstavka.

(2) Oseba iz (1). odstavka lahko zahteva od madžarske izobraževalne ustanove, ki izvaja izpopolnjevanje, za čas trajanja udeležbe na izpopolnjevanju, in v višini, ki jo določa poseben predpis:

- a) vračilo stroškov nočitve,

- b) vračilo potnih stroškov,
- c) prispevek k stroškom vpisa,

(3) Podrobna pravila v zvezi z izpopolnjevanjem zamejskih madžarskih učiteljev določa poseben predpis.

12. člen

(1) Madžarski zamejski učitelji in učitelji, ki poučujejo v visokošolskih ustanovah sosednjih držav, za katere velja ta zakon (v nadaljevanju: zamejski madžarski učitelji), so deležni posebnih ugodnosti.

(2) Ugodnosti, ki jih lahko koristijo zamejski madžarski učitelji, so enake ugodnostim, ki jih v skladu s predpisi lahko koristijo imetniki učiteljskih izkaznic, ki so madžarski državljani.

(3) Upravičenost do posebnih ugodnosti iz (1). odstavka potrjuje v ta namen izdelana priloga "Madžarske izkaznice". Podrobna pravila glede koriščenja ugodnosti vsebuje poseben predpis.

Izobraževanje zunaj meja

13. člen

(1) Republika Madžarska pomaga ohranjati materni jezik, kulturo in narodno identiteto zamejskih Madžarov tudi s tem, da podpira postavitev, organizacijo in delovanje oddelkov, akreditiranih visokošolskih ustanov v sosednjih državah.

Višino finančnih sredstev za njihovo realizacijo določi proračun Republike Madžarske kot namenska sredstva. O porabi sredstev, ki so na voljo za subvencije, odloča minister za šolstvo v skladu z določili posebnega predpisa.

(2) Republika Madžarska podpira ustanavljanje, delovanje in razvoj visokošolskih ustanov (oddelkov, strok itd.), ki v sosednjih državah izvajajo izobraževanje v madžarskem jeziku, in ki v dani državi prevzamejo akreditacijo. Finančni viri, potrebni za realizacijo, se lahko pridobijo prek natečajev pri javni organizaciji, ustanovljeni v ta namen.

Subvencije za izobraževanje v domovini

14. člen

(1) Vzgojno-izobraževalne subvencije je lahko deležen starš, za katerega velja ta zakon, ki v svojem gospodinjstvu vzgaja najmanj dva mladoletna otroka, po vsakem otroku,

- a) ki obiskuje svoji starosti ustrezno vzgojno ali izobraževalno ustanovo in je v njej deležen vzgoje ali izobraževanja v madžarskem jeziku,

- b) če vzgojna, izobraževalna ustanova iz točke a)

deluje na ozemlju sosednje države, po bivališču starša.

(2) Subvencije za učne knjige in učila (v nadaljevanju: subvencija za učila) je lahko deležen starš, za katerega velja ta zakon, če poskrbi, da se njegov mladoletni otrok, ki ga vzgaja v svojem gospodinjstvu, izobražuje v madžarskem jeziku v izobraževalni ustanovi, ki deluje na ozemlju sosednje države, po kraju svojega bivališča.

(3) Zaposilo za vzgojno-izobraževalno subvencijo oziroma subvencijo za učila je treba predložiti pri javni organizaciji, ustanovljeni v ta namen. Pri obravnavi vlog, mora javna organizacija zaprositi organizacijo za izdajo priporočil (20. člen) za mnenje – ki ga le-ta izoblikuje v soglasju z ministrom – o tem, ali je v določeni vzgojni ali izobraževalni ustanovi zagotovljena vzgoja ali izobraževanje v madžarskem jeziku.

(4) Oseba, za katero velja ta zakon, lahko vloži prijavo na razpis pri javni organizaciji, ustanovljeni v ta namen, za pridobitev subvencije za študij na visokošolski izobraževalni ustanovi določene sosednje države.

Zaposlovanje **15. člen**

Oseba, za katero velja ta zakon, se na ozemlju Republike Madžarske lahko zaposli na podlagi dovoljenja. Pri postopku za pridobitev dovoljenja se splošna pravila, ki se nanašajo na pridobitev dovoljenja za zaposlovanje na Madžarskem za tujce, razlikujejo po tem, da se dovoljenje lahko izda za dobo skupaj treh mesecev v vsakem koledarskem letu, ne da bi se analiziral položaj trga delovne sile. Poseben predpis na enak način omogoča izdajo dovoljenja tudi za daljše obdobje.

16. člen

(1) Za povrnitev stroškov v zvezi z ustvarjanjem zakonskih pogojev za zaposlitev, predvsem povrnitev stroškov za postopke predhodnega dokazovanja potrebne šolske izobrazbe, strokovne usposobljenosti in primernosti z vidika medicine dela, se lahko zaprosi prek razpisov pri javni organizaciji, ustanovljeni v ta namen.

(2) Podrobna pravila glede postopka za dodelitev dovoljenj in evidenco vsebuje poseben predpis.

Naloge organov javnega obveščanja **17. člen**

(1) Madžarski organi javnega obveščanja redno skrbijo za zbiranje in posredovanje informacij o zamejskih Madžarih, kakor tudi za posredovanje informacij o Madžarski in Madžarih zamejskim Madžarom. Te informacije so namenjene:

a) posredovanju madžarskih in občih duhovnih in kulturnih vrednot,

b) oblikovanju objektivne podobe o svetu, o Madžarski in madžarskem življu,

c) ohranjanju identitete, maternega jezika in kulture madžarskih narodnih skupnosti, ki živijo kot manjšine.

(2) Republika Madžarska zagotavlja zamejskim Madžarom pripravljane in emitiranje televizijskih programov javnih televizijskih družb z ustanovitvijo in delovanjem javne organizacije v ta namen. Finančne vire, potrebne za to, krije osrednji proračun.

Podpora zamejskim organizacijam **18. člen**

(1) Republika Madžarska podpira organizacije, ki pomagajo pri doseganju ciljev madžarskih narodnih skupnosti v sosednjih državah.

(2) Za pridobitev subvencije se pri legalni javni organizaciji, ki je bila ustanovljena s tem namenom, lahko prijavi na razpis organizacija iz (1). odstavek, katere namen je predvsem:

a) ohranjati, podpirati in raziskovati madžarsko narodno dediščino,

b) ohranjati in negovati madžarski jezik, književnost, kulturo in ljudsko umetnost,

c) podpirati zamejsko madžarsko visokošolsko izobraževanje tako, da pomaga sprejemati madžarske učitelje kot gostujoče profesorje,

d) obnavljati in vzdrževati spomenike, ki spadajo v madžarsko kulturno zakladnico,

e) intenzivneje ohranjati poseljenost prebivalstva v manj razvitih krajih na območjih, kjer živi zamejska madžarska narodna skupnost in razvijati kmečki turizem,

f) ustvarjati in razvijati pogoje za infrastrukturno povezovanje z Republiko Madžarsko,

g) druge dejavnosti, ki pomagajo pri doseganju ciljev iz (1). odstavek.

III. POGLAVJE **POSTOPEK PRIDOBIVANJA UGODNOSTI** **IN SUBVENCIJ**

"Madžarska izkaznica" in "Madžarska izkaznica za družinskega člana" **19. člen**

(1) Osnova za pridobitev ugodnosti in subvencij iz tega zakona je "Madžarska izkaznica" oziroma "Madžarska izkaznica za družinskega člana", ki ju lahko v skladu s pogoji iz 20. člena na lastno zaprosilo pridobijo osebe madžarske in ne-madžarske narodnosti.

(2) Pri osrednjem madžarskem upravnem organu (v nadaljevanju: organ za presojo), ki ga za to določi Vlada Republike Madžarske

- a) lahko zaprosi za "Madžarsko izkaznico" s fotografijo oseba madžarske narodnosti, za katero velja ta zakon,
- b) lahko zaprosi za "Madžarsko izkaznico za družinskega člana" s fotografijo, zakonec, ki živi skupaj z osebo iz točke a) in ni madžarske narodnosti ter mladoletni otrok, ki ga vzgajata v skupnem gospodinjstvu,

če ustreza zahtevam iz točke a)-b) (1). odstavka 1. člena in je organizacija za priporočilo iz 20. člena izdala priporočilo, če pristojni madžarski organ zoper njega ni odredil prepovedi vstopa v državo in bivanja v njej, oziroma izгона zaradi razlogov iz posebnega zakona, oziroma če zaradi namernega kaznivega dejanja zoper njega ne poteka kazenski postopek na Madžarskem.

(3) Pogoji za izdajo "Madžarske izkaznice za družinskega člana" je poleg določil iz (2). odstavka tudi ta, da oseba madžarske narodnosti, s katero je v družinskem razmerju, in ki družinskega člana pooblašča za zaprosilo izkaznice, že ima "Madžarsko izkaznico" ali je do nje upravičen. V primeru razveljavitve "Madžarske izkaznice" se razveljavi tudi "Madžarska izkaznica za družinskega člana".

20. člen

(1) Organ za presojo izda "Madžarsko izkaznico" v primeru, če ima prosilec priporočilo, ki ga je izdala organizacija, ki v dani državi deluje kot predstavnik v sosednjih državah živečih madžarskih narodnih skupnosti, in ki jo je Vlada Republike Madžarske sprejela kot organizacijo za izdajanje priporočil, in če

- a) priporočilo na podlagi izjave prosilca (v primeru mladoletnega prosilca poda izjavo njegov zakoniti zastopnik) dokazuje njegovo pripadnost madžarski narodnosti,
- b) potrdi verodostojnost svojega podpisa, in
- c) vsebuje:
  - ca) prošnjo, fotografijo in naslov stranke,
  - cb) osebne podatke, ki bodo navedeni v izkaznici (21. člen),
  - cc) naziv organizacije, ki je priporočilo izdalo; odtis uradnega pečata, ime in priimek ter podpis osebe, ki je nalogo v njenem imenu opravila;
  - cd) kraj in datum izdaje priporočila.

(2) Priporočilo, ki je potrebno za izdajo "Madžarske izkaznice za družinskega člana" mora namesto določila iz točke a) (1). odstavka dokazovati družinsko zvezo prosilca z osebo madžarske narodnosti, za katero velja ta zakon.

(3) Vlada Republike Madžarske sprejme kot organizacijo za izdajanje priporočil tisto organizacijo v dani državi kot predstavnico madžarskih narodnosti, živečih v kateri od sosednjih držav, ki je sposobna

- a) zastopati celotno madžarsko narodno skupnost v določeni državi;
- b) poskrbeti za organizacijske in kadrovske pogoje v zvezi s sprejemanjem zaprosil za priporočila in njihove obravnave.

21. člen

(1) Veljavnost izkaznice:

- a) v primeru mladoletne osebe velja izkaznica do dneva, ko oseba dopolni 18 let starosti;
- b) v primeru oseb, ki so stari od 18 do 60 let, je veljavnost 5 let;
- c) pri osebah, ki so starejše od 60 let, je veljavnost brez omejitve.

(2) Ko poteče veljavnost izkaznice, je treba - na zaprosilo - ponovno opraviti postopek iz 19-20. člena.

(3) Organ za presojo prekliče izkaznico, če:

- a) je organizacija za izdajanje priporočil preklcala priporočilo zato, ker je imetnik izkaznice predložil neresnične podatke v postopku za pridobitev priporočila,
- b) je njen imetnik dobil dovoljenje za priselitev ali naselitev,
- c) je njen imetnik pridobil madžarsko državljanstvo,
- d) je organ za begunce imetnika izkaznice priznal za begunca ali pribežnika,
- e) so njenega imetnika izgnali z ozemlja Republike Madžarske, zoper njega odredili prepoved vstopa v državo in bivanja v njej,
- f) na Madžarskem poteka zoper njega kazenski postopek,
- g) izkaznico uporablja neupravičeno, ali je izkaznica ponarejena,
- h) prenehala družinska zveza, ki je bila osnova za uporabo izkaznice za družinskega člana,
- i) imetnik izkaznice sam zaprosi za to.

(4) O pravnomočnem sklepu za preklic izkaznice je treba obvestiti tudi organizacijo za izdajanje priporočil.

(5) Izkaznica mora vsebovati:

- a) priimek in ime prosilca (pri ženskah tudi deklinski priimek in ime) na način kot se uradno uporablja v sosednji državi po kraju njegovega bivališča (pisano v latinici), v primeru osebe madžarske narodnosti pa tudi v madžarščini,
- b) kraj rojstva s poimenovanjem kraja kot se uradno uporablja v sosednji državi in njegovo madžarsko ime,
- c) datum rojstva in spol,
- d) priimek in ime matere na način kot se uradno

uporablja v sosednji državi (pisano v latinici), v primeru osebe madžarske narodnosti pa tudi v madžarščini,

- e) fotografijo, državljanstvo, brezdomovinstvo,
  - f) lastnoročni podpis ter
  - g) datum izdaje in veljavnosti ter številko dokumenta.
- (6) Vpise in potrdila, ki so predpisana za pridobitev ugodnosti in subvencij, vsebuje priloga izkaznice.
- (7) Zaradi zagotavljanja verodostojnosti izkaznice in kontrole nad izvajanjem ugodnosti vodi komisija za presojo (pri izvajanju tega določila: organ za ravnanje s podatki) evidenco o podatkih iz izkaznice in o identifikatorju dokumentov prilog izkaznice, o bivališču imetnika izkaznice v tujini, o njegovem družinskem razmerju, ki daje pravico do izkaznice, oziroma o številki in veljavnosti dovoljenja za bivanje, kakor tudi o podatkih iz (3). odstavka. Organ za ravnanje s podatki lahko ravna s podatki, ki so shranjeni v evidenci, do preklica izkaznice oziroma do poteka njene veljavnosti. Podatki, ki so v evidenci, se lahko posredujejo v statistične namene Osrednjemu statističnemu uradu, organu, ki dodeljuje ugodnosti in subvencije, zaradi kontrole upravičenosti in preprečevanja zlorab, organu za evidenco ugodnosti in subvencij, kakor tudi sodišču pri kazenskih zadevah, organom za zatiranje kriminala in službam za nacionalno varnost oziroma organom za tujce.
- (8) Zaradi obravnave zaprosila oziroma zaradi preučitve obstoja razloga za preklic lahko organ za presojo zahteva podatke od naslednjih organov:
- a) organ za osrednjo evidenco o tujcih o tem, ali je prosilec v postopku pri organu za tujce, ali obstoja izgon, oziroma prepoved vstopa in bivanja v državi ter o podatkih iz dovoljenja za bivanje na Madžarskem,
  - b) organ, ki obravnava zadeve v zvezi z državljanstvom, glede pridobitve madžarskega državljanstva,
  - c) organ za osrednjo evidenco beguncev o priznavanju statusa begunca ali pribežnika,
  - d) kazenska evidenca o tekočih kazenskih postopkih.

22. člen

- (1) Za postopek organa za presojo veljajo določila zakona IV. iz leta 1957 o splošnih predpisih državne uprave. Stroške postopka državne uprave krije država.
- (2) Prosilec se zoper pravnomočni sklep državne uprave na predloženo pritožbo zoper prvostopenjski sklep organa za presojanje v zvezi z izdajo oziroma razveljavitvijo izkaznice, lahko pritoži na sodišče.
- (3) Podrobna pravila o postopku organa za presojo, sistemu evidence izdanih izkaznic in vsebine njihovih

podatkov, kakor tudi o obliki izkaznic, ureja poseben predpis.

Koriščenje ugodnosti na ozemlju Republike Madžarske 23. člen

- (1) Zamejski Madžar lahko v primeru legalnega bivanja na Madžarskem koristi ugodnosti iz 4. člena, (1). odstavka 7. člena, 8. člena, 10. člena (2). odstavka 11. člena in 12. člena na podlagi subjektivnega prava s predložitvijo svoje izkaznice (19. člen), pod pogoji, ki so opredeljeni v njej.
- (2) Finančno kritje za ugodnosti iz (1). odstavka zagotavlja organizacijam in ustanovam, ki jih vzdržuje država, ter gospodarskim organizacijam, ki nudijo ugodnosti za potovanje, osrednji proračun.

Sistem možnih subvencij v Republiki Madžarski 24. člen

- (1) Za presojo in nakazovanje subvencij, ki jih prek razpisov zaprosijo osebe (organizacije), za katere velja ta zakon, ustanovi Vlada javno organizacijo (organizacije).
- (2) Cilje dejavnosti javne organizacije, obseg razpisov, ki jih obravnava, vodstvo organizacije, ki je pooblaščen za odločanje, vsebuje - upošteva določila zakona CLVI. iz leta 1997 o javnih organizacijah - ustanoviteljska listina.
- (3) Prijavo na - javno objavljen - razpis za subvencijo, za katero lahko zaprosijo na podlagi tega zakona, je treba predložiti javni organizaciji, ki je za to pristojna po svoji dejavnosti.
- (4) Prijavi na razpis je treba priložiti v razpisu objavljene podatke in dokumente, ki jih zahteva javna organizacija.
- (5) V primeru ugodne odločitve skleneta prosilec in javna organizacija civilnopravno pogodbo, ki vsebuje pogoje za realizacijo subvencije in znesek ter določitev namena porabe in sistem obračuna.
- (6) Finančno kritje se javni organizaciji (organizacijam) za njeno dejavnost zagotavlja iz osrednjega proračuna vsako leto v okviru posebne planske skupine.

Sistem subvencij, ki se koristijo v sosednji državi 25. člen

- (1) Zaposilo (prijavo na razpis) za subvencijo iz tega zakona lahko predloži oseba (organizacija), za katero velja ta zakon, pri legalni neprofitni organizaciji, ki je bila ustanovljena v ta namen po kraju njenega bivališča (sedeža) v sosednji državi (v nadaljevanju: javna organizacija v tujini).
- (2) Obseg podatkov - podprt z listinami, izjavami,

plansko dokumentacijo itd. - ki so potrebni za presojo prijave na razpis, vsebuje civilnopravna pogodba, sklenjena med javno organizacijo, ki je bila ustanovljena na Madžarskem z namenom presoje in izplačevanja subvencij ter med javno organizacijo v tujini.

(3) Javna organizacija, ki deluje na Madžarskem, presoja prijavo na razpis na podlagi podatkov iz civilnopravne pogodbe iz (2). odstavka in mnenja javne organizacije v tujini.

(4) Pridobljeno subvencijo nakaže prosilcu madžarska javna organizacija na podlagi civilnopravne pogodbe. Ta pogodba vsebuje pogoje in višino subvencije, določa namen uporabe in sistem obračuna o porabi.

Osrednja evidenca subvencij

26. člen

(1) Z namenom koordinacije celotnega sistema subvencij je treba vzpostaviti osrednjo evidenco o prijavah na razpis za subvencije in o sklepih javnih organizacij, ustanovljenih v ta namen.

(2) Osrednji upravni organ za vodenje evidence imenuje Vlada.

(3) Organ za evidenco vodi naslednje podatke:

- a) ime in priimek, stalno bivališče (sedež) prosilca subvencije, številko njegove izkaznice,
- b) vrsto zahtevane subvencije,
- c) višino dodeljene subvencije.

(4) Podatke iz (3). odstavka lahko vodi organ za vodenje podatkov 10 let od dodelitve subvencije.

(5) Zaradi obravnave subvencij lahko prevzemajo podatke iz evidence javne organizacije, ki so bile ustanovljene na Madžarskem in v sosednjih državah ter madžarski osrednji upravni organi zaradi zagotavljanja materialnega kritja subvencij.

IV. POGLAVJE SKLEPNE DOLOČBE

27. člen

(1) Ta zakon začne veljati s 1. januarjem 2002.

(2) Od datuma vstopa Madžarske v Evropsko unijo mora Republika Madžarska določila tega zakona izvajati v skladu s pogodbo o vstopu in pravili Evropskih skupnosti.

28. člen

(1) Vlado se pooblasti, da z uredbo regulira:

- a) predpise o določitvi osrednjega upravnega organa, ki je upravičen do izdaje in preklica izkaznice oziroma do evidence, kakor tudi o določitvi njegovega nadrejenega organa in njegovih pristojnosti ter

predpise o postopkih izdaje, zamenjave, preklica in evidence izkaznic;

b) podrobna pravila glede ugodnosti za potovanje oseb, za katere velja ta zakon,

c) podrobna pravila v zvezi z zagotavljanjem dijaških ugodnosti za osebe iz (1). odstavka 10. člena tega zakona in v zvezi s koriščenjem teh ugodnosti.

(2) Vlada mora poskrbeti za ustanovitev madžarske javne organizacije (organizacij), ki bo izvajala obravnavo (presojo) in nakazovanje subvencij, ki se jih lahko zahteva v skladu s tem zakonom oziroma, ki bo usklajevala dejavnosti javnih organizacij, ki delujejo s tem namenom, izvajala ustrezne spremembe njihovih ustanovnih listin in v okviru tega pregrupiranje subvencij.

29. člen

(1) Minister za notranje zadeve in minister za zunanje zadeve - v pogledu izobraževalnih subvencij pa v soglasju z ministrom za šolstvo - s skupno uredbo določata podrobna pravila v zvezi z vsebinskimi in oblikovnimi zahtevami izkaznice.

(2) Minister za gospodarstvo:

a) v skupni uredbi z ministrom za zunanje zadeve določi pravila za evidenco in postopek v zvezi z izdajo delovnih dovoljenj za zamejske Madžare, kakor tudi upravno organizacijo, ki je odgovorna za izvajanje teh nalog,

b) je pooblaščen, da za delojemalce, za katere velja ta zakon ali za določen krog le-teh, z uredbo ureja pogoje za izdajo dovoljenja za delo, ki traja daljši čas kot to določa 15. člen tega zakona; glede vprašanj, ki zadevajo poklicne športnike, ureja zadeve skupaj z ministrom za mladino in šport.

(3) Ministra za zunanje zadeve se pooblasti, da s svojo izjavo nadomesti priporočilo iz 20. člena tega zakona pri obravnavi organa za presojo iz 19. člena, v posebno pomembnih primerih ter v primerih, ko je ovirano izvajanje postopka iz (1). odstavka 20. člena, in s tem zagotovi tekoče izvajanje zadev.

(4) Minister za narodno kulturno dediščino z uredbo določi podrobna pravila v zvezi z ugodnostmi, ki so jih zamejski Madžari deležni pri koriščenju storitev muzejskih in kulturnih ustanov.

(5) Minister za šolstvo - v soglasju z ministrom za zunanje zadeve - z uredbo določi podrobna pravila za usposabljanje madžarskih zamejskih učiteljev, kakor tudi za ugodnosti iz 9., 11. in 12. člena, iz (1). odstavka 13. člena in 14. člena tega zakona, vključno z višino posameznih subvencij.